

«سلطنت زرنگار»
یکی از نخستین
محصلان مدارس
دخترانه مشهد

۴

مادر شایسته

مادر تاب آور است

۱۶ سال دارد. می گوید پدرش اجازه نمی دهد از خانه خارج شود. با این حال، مادرش معتقد است باید حرفه ای یاد بگیرد که در آینده بتواند گلیم خود را از آب بیرون بکشد. به همین دلیل...

شهربانو

۴ صفحه ویژه بانوان مشهد
۴ ژانویه ۲۰۲۱ | ۲۰ جمادی الاول ۱۴۴۲
شماره ۳۳۳۲ روزنامه شهرار
۲۳ شنبه

کنار مادر ساجده ایستاده ایم

قاضی نیره عابدین زاده، معاون دادستان مشهد، با اعلام جزئیات جدید پرونده، از حمایت قضایی از مادر ساجده خبر داد. پرونده ساجده، دختر پانزده ساله ای که در بهزیستی مشهد خودش را حلق آویز کرد، به اندازه ای نقاط ابهام آمیز داشت که بعد از گذشت ۴۰ روز...

خاک سرد نیست

مادر ساجده، دختر پانزده ساله ای که در یکی از مراکز بهزیستی مشهد خودکشی کرد، در آستانه چهارمین روز درگذشت دخترش برای نخستین بار در گفت و گو با «شهربانو» لب به سخن گشود

۲

۳۷

صفحه ۱ از ۱۰۰
مجله شهربانو

عکس: مصطفی عباسی / شهرار

تکتم جاوید
کارشناس ارشد روان شناسی عمومی

(آفاق)

بازی با نقش ها و آمادگی روانی ما

باورش سخت است که پیوسته در حال تغییر نقش خود هستیم. این یعنی در سال های مختلف زندگی، جایگاهمان در حال عوض شدن است اما گاهی خودمان بنا نداریم این تغییر را بپذیریم و آن قبلی را با نقش جدید جایگزین کنیم یا کنار هم قرار بدهیم. شاید برای روشن تر شدن ماجرا نیاز به توضیح باشد. از لحظه ای که متولد می شویم نقش فرزند را می پذیریم و عبور از سال های کودکی و بحران نوجوانی، ما را به سال های جوانی می رساند. در آن سال ها ما دیگر دختر کوچک یک خانواده یا فرزند ارشد آن نیستیم. ازدواج نقش همسری را به ما می دهد و جدا از نقشی که در خانواده خونی خود داریم، قرار است با دیگری در نقش ها شریک بشویم. پس از تولد فرزند هم نقش والد را بازی خواهیم کرد و همین طور تا بزرگسالی فرزندان و تا لحظه مرگ.

در مجموع، حضور در هر کدام از این مراحل می تواند احساس هویت فردی را دستخوش تغییر و بحران کند. در هر مرحله، باید از آنچه هستتید و به آن خورگرفته اید جدا شوید، برنامه ای تازه بچینید و شرایط جدید را درونی کنید. به همین سبب، در نوجوانان یا کسانی که تازه ازدواج کرده اند، نظام خانواده ساخت محکمی ندارد و ممکن است نقش ها گاهی در هم بریزد یا فرد را دچار بحران کند، گویی در آن نقش گم شده است. افزایش سن تحصیل، شغل و زندگی مجردی می تواند پذیرش محدودیت های پس از تاهل را سخت کند. هم چنین بخش زیادی از زوج هایی که به یک یا هردو والد خود وابسته بودند نمی توانند با چالش های استقلال و جدایی کنار بیایند. به همین دلیل، دور تا دور زندگی مشترک خود را به اصطلاح

بی سروسامانی مطالبه ها

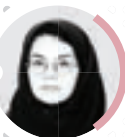
خواست ها و مطالبه های واقعی زنان در جامعه چیست؟ این یکی از مهم ترین پرسش هایی است که پاسخ به آن آسان است چون می توان مجموعه ای از مفاهیم جدید و خواست های متنوع را ردیف، و آن ها را مطالبه و نیاز واقعی همه زنان جامعه معرفی کرد. اما دشوار است چون نیازهای متنوع آنان چگونه و از سوی چه فرد یا نهادهای باید پیگیری شود. این مسئله، خود، به پراکندگی و تفرق توانایی ها و برنامه هایی منجر می شود که پیگیری هر کدام از آن ها به تنهایی بسیار مطلوب است، اما به دلیل فقدان برنامه ریزی های بلندمدت و شعار زدگی های فراوان، در مجموع، حاصل چندانی به بار نمی آورد.

امیدوار بود که برنامه ها و سیاست ها خلق الساعه و وابسته به اشخاص نیستند و در هر شرایطی می توان آن ها را مورد توجه قرار داد. با همه توجه های مثبت و مطلوبی که امروزه به مسئله زنان شده است، هنوز هم درباره ضرورت توجه به زنان تردیدهایی وجود دارد که خود مانع مهمی در برابر نهادهای سیاسی است. باید به خاطر داشت هر گونه سیاست و برنامه ای که بهبود جایگاه زنان را در جامعه سبب شود، سیستم های سیاسی، تقسیم کار و روش و مشخصی برای اداره امور وجود دارد که با توجه به نیازهای جامعه و منابع مادی و معنوی موجود در آن، تلاش می کنند بخشی از نیازهای شهروندان را برطرف کنند. با توجه به اینکه مسئله زنان و شناسایی خواست ها و نیازهای آن ها به بررسی گروه های مختلف اجتماعی نیاز دارد، برنامه ریزی و نقشه راهی لازم است که بر مبنای آن بتوان اقدامات مناسبی انجام داد. اگرچه نهادهای متولی امور زنان همچون «فراسکین زنان و خانواده» در مجلس و «معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری» در جامعه ما هرسال به تنوع برنامه ها و عمق اقدامات خود اضافه می کنند، برای رسیدن به نقطه مطلوب، نیازمند صرف وقت، برنامه ریزی روشن و آشکار و از همه مهم تر، منابع مالی مطمئنی هستند که بتوانند بر مبنای آن، برنامه ریزی هایی بلندمدت طرح ریزی کنند و به ایجاد فرصت های جدید در حوزه زنان بپردازند. در چنین وضعیتی، می توان

تمرکز بر کودک یا تمرکز بر والدین؟!

پاسخ بدهند یا اینکه آیا به رأی دادگاه برای دخالت های بیشتر نیاز است. پرونده زمانی بسته می شود که امنیت کودک در این فرایند تمام و کمال تضمین شود. به طور معمول در کشورهای غربی، ۲ رویکرد کلی در برابر بردفتری والدین با کودکانشان وجود دارد: رویکرد «حمایت از کودک» که در کشورهایی مانند استرالیا، آمریکا، بریتانیا، کانادا و نیوزیلند رایج است و رویکرد «ارائه خدمات به خانواده» که در بسیاری از کشورهای اروپایی از جمله دانمارک، بلژیک و سوئد پیاده می شود. با اینکه این ۲ رویکرد، بیشتر در تضاد با یکدیگر در نظر گرفته می شوند، در بسیاری از مناطق، ترکیبی از هر دوی آن ها به کار بسته می شود. در واقع، تفاوت اصلی این ۲ رویکرد نقش دولت در خدمت رسانی به کودک و خانواده اش است. برای نمونه، سوئد که از رویکرد «ارائه خدمات به خانواده» پیروی می کند، بیشتر روی نیازهای خانواده تمرکز می کند و اجازه می دهد کودک تصمیم گیری کند. منتقدان بر این باورند که این رویکرد بیش از اندازه روی والدین تمرکز می کند و نیازهای این بخش و کمیل می کنند. در مرحله کارشناسان گزارش های بررسی کنند. کارکنان بخش پذیرش، اطلاعات لازم درباره گزارش ها را ثبت می کنند و در اختیار گروه تحقیقات قرار می دهند. مسئولان بخش تحقیق به شیوه های مختلف از جمله ارتباط مستقیم با خانواده کودک یا تحقیقات از مدرسه، اطلاعات خود را درباره پرونده تکمیل می کنند. در مرحله رسیدگی به پرونده، بسته به حساسیت وضعیت کودک، درباره اقدامات لازم تصمیم گیری می شود، اینکه چگونه و با چه خدماتی به نیازهای کودک

هدی جاودانی
مترجم

بی سروسامانی مطالبه ها

خواست ها و مطالبه های واقعی زنان در جامعه چیست؟ این یکی از مهم ترین پرسش هایی است که پاسخ به آن آسان است چون می توان مجموعه ای از مفاهیم جدید و خواست های متنوع را ردیف، و آن ها را مطالبه و نیاز واقعی همه زنان جامعه معرفی کرد. اما دشوار است چون نیازهای متنوع آنان چگونه و از سوی چه فرد یا نهادهای باید پیگیری شود. این مسئله، خود، به پراکندگی و تفرق توانایی ها و برنامه هایی منجر می شود که پیگیری هر کدام از آن ها به تنهایی بسیار مطلوب است، اما به دلیل فقدان برنامه ریزی های بلندمدت و شعار زدگی های فراوان، در مجموع، حاصل چندانی به بار نمی آورد.

امیدوار بود که برنامه ها و سیاست ها خلق الساعه و وابسته به اشخاص نیستند و در هر شرایطی می توان آن ها را مورد توجه قرار داد. با همه توجه های مثبت و مطلوبی که امروزه به مسئله زنان شده است، هنوز هم درباره ضرورت توجه به زنان تردیدهایی وجود دارد که خود مانع مهمی در برابر نهادهای سیاسی است. باید به خاطر داشت هر گونه سیاست و برنامه ای که بهبود جایگاه زنان را در جامعه سبب شود، سیستم های سیاسی، تقسیم کار و روش و مشخصی برای اداره امور وجود دارد که با توجه به نیازهای جامعه و منابع مادی و معنوی موجود در آن، تلاش می کنند بخشی از نیازهای شهروندان را برطرف کنند. با توجه به اینکه مسئله زنان و شناسایی خواست ها و نیازهای آن ها به بررسی گروه های مختلف اجتماعی نیاز دارد، برنامه ریزی و نقشه راهی لازم است که بر مبنای آن بتوان اقدامات مناسبی انجام داد. اگرچه نهادهای متولی امور زنان همچون «فراسکین زنان و خانواده» در مجلس و «معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری» در جامعه ما هرسال به تنوع برنامه ها و عمق اقدامات خود اضافه می کنند، برای رسیدن به نقطه مطلوب، نیازمند صرف وقت، برنامه ریزی روشن و آشکار و از همه مهم تر، منابع مالی مطمئنی هستند که بتوانند بر مبنای آن، برنامه ریزی هایی بلندمدت طرح ریزی کنند و به ایجاد فرصت های جدید در حوزه زنان بپردازند. در چنین وضعیتی، می توان

عکس: ژانلینا است

مادر شایسته مادر «تاب آور» است

برای آموختن مهارت‌های تاب‌آوری، همین امروز هم دیر است

دکتر مهتاب علی‌نژاد جامعه‌شناس

۱۶ سال دارد. می‌گوید پدرش اجازه نمی‌دهد از خانه خارج شود. با این حال، مادرش معتقد است باید حرف‌های یاد بگیرد که در آینده بتواند گلیم خود را از آب بیرون بکشد. به همین دلیل، مادرش با مقاومت بسیار و با وجود مشکلات اقتصادی‌ای که خانواده با آن دست‌به‌گر بیان است، توانسته است پدرش را متقاعد کند او را در کلاس خیاطی ثبت‌نام کنند. پدرش نیز با این شرط موافقت کرده است که مادرش هر روز او را ببرد و بیاورد و تحت نظارت مستقیم باشد. می‌گوید: معذلم تعریفی ندارد و خانه‌مان بیشتر دعوا و جنگ است اما مادرم خیلی دلسوز ماست و به دلیل سختی‌هایی که کشیده است، نمی‌خواهد من دختر بی‌هنر و بیکارم‌ای تربیت شوم. مرا در کلاس خیاطی ثبت‌نام کرده است که بتوانم برای خودم کسی بشوم. این جمله را که می‌گوید، چشم‌هایش برق می‌زند.

چند درصد دختران از حمایت مادر بهره‌مندی می‌برند؟

امید به آینده در برق چشم‌هایش آشکار است. می‌گویم: این همه انگیزه برای آینده، با وجود سختی‌هایی که در خانواده تحمل می‌کنی، درخور تقدیر است. تو خیاط موفقی خواهی شد چون دختری قوی و با انگیزه هستی. ذوق می‌کنی و از شوق رسیدن آینده بهتر، قند در دلش آب می‌شود. می‌گوید: مادرم همیشه می‌گوید که از من حمایت خواهد کرد. من باید این همه سختی‌ای را که برای خیاط شدن من می‌کشد برایش جبران کنم. می‌رود و من می‌اندیشم که چند درصد دختران نوجوانی که با سختی‌های زندگی دست‌وپنجه نرم می‌کنند از حمایت یک مادر تاب‌آور بهره‌مندند؟ واقعیت امر این است که در شرایط زندگی سخت و ناهماهنگی‌های گاه

اجتناب‌ناپذیر درون خانواده، وجود یک مادر تاب‌آور می‌تواند تاب‌آوری اعضای خانواده را در برابر مشکلات افزایش دهد و خانواده را از گسستن محافظت کند زیرا در فرهنگ ایرانی، منسجم نگهداشتن خانواده در کشاکش بحران‌ها وظیفه‌ای مادرانه قلمداد می‌شود. شما در میزان تاب‌آوری به خانواده‌تان چه نمره‌ای می‌دهید؟ آیا مادری تاب‌آور هستید؟ می‌دانید تاب‌آوری چیست و چگونه می‌توانید میزان تاب‌آوری خود را ارزیابی کنید؟

تاب‌آوری مهارت حل مسئله است

تاب‌آوری مهارت حل مسئله است وقتی بحرانی رخ می‌دهد و شما در شرایط دشواری قرار می‌گیرید که در

آن، از آسیب‌پذیری بسیاری برخوردارید. چنانچه بتوانید با مهارت‌های فردی‌ای که دارید، به حالت اولیه پیش از بروز بحران برگردید، می‌توانید بگویید فرد تاب‌آوری هستید. گاهی این بحران‌ها در سطح فردی و خانوادگی بروز می‌کنند. برای نمونه، اعتیاد والدین، طلاق، فوت یکی از افراد خانواده یا ورشکستگی اقتصادی پدر و گاهی در سطح اجتماعی و به طور کلی بخش وسیعی از جامعه را درگیر خود می‌کند: سیل یا زلزله یا جنگ. حالا اگر جامعه در سطح بحران‌های وسیع و فرد در سطح بحران‌های خانوادگی دارای تاب‌آوری باشد، می‌تواند با مشارکت جمعی بالا به حل بحران و بازگشت به حالت اولیه با توجه به توان خانواده یا جامعه دست یابد. اگر تاب‌آوری وجود نداشته باشد، در سطح اجتماعی، به خطر نابودی زندگی افراد در جامعه محلی آسیب‌دیده مثلاً شهرهای سیل‌زده یا زلزله‌دیده منجر می‌شود. در سطح خانوادگی نیز به از هم پاشیدن کانون خانواده منجر می‌شود. در سطح فردی است که حضور یک مادر تاب‌آور می‌تواند تاب‌آوری سایر اعضا خانواده را در برابر بحرانی که خانواده با آن دچار است افزایش دهد. افزایش روزافزون میزان اعتیاد، طلاق، خودکشی، فوت‌های ناگهانی ناشی از سرطان و سکنه، ورشکستگی‌های اقتصادی مشاغل خانگی و کارخانه‌ای، افزایش مهارت تاب‌آوری و لزوم وجود یک زن تاب‌آور در کانون خانواده به عنوان همسر یا مادر را به نیاز ضروری برای کانون خانواده تبدیل کرده است. در دنیای پرمخاطره امروز، چه در بحرانی جمعی مانند زلزله گرفتار شوید چه در بحرانی فردی مانند اعتیاد یا ورشکستگی اقتصادی، اگر روحیه مشارکت جمعی داشته باشید، می‌توانید با تاب‌آوری به حل مسئله بپردازید.

چریت بخشی و ابزار وجود تاب‌آوری به دنبال دارد

چگونه می‌توانید خود را ارزیابی کنید که آیا انسان تاب‌آوری هستید یا خیر؟ افرادی که می‌توانند در جامعه روابط اجتماعی برقرار کنند و قدرت حل مسئله دارند، خودگردانی را می‌شناسند و در باره خود احساس هدفمندی می‌کنند و به آینده‌ای روشن باور دارند، می‌توانند تاب‌آور قلمداد شوند. اگر دارای توانایی ایجاد تفاهم، انعطاف‌پذیری،

عضویت در «انجمن بین‌المللی روان‌کاوی استعفا کرد و در ۱۹۵۵، در کتاب «دلهره‌های کودکی» که پر فروش‌ترین کتاب اوست، تجدید نظر کرد. میلر نویسنده پرکاری است که کتابش به ۲۱ زبان ترجمه شده است. همین اطلاعات کافی بود که به خواندن این کتاب مشتاق و کنج‌گاو شوم و آن را از قفسه کتاب‌فروشی بردارم. در مطالعه همان صفحات اول، متوجه شدم با یک کار خوب در زمینه روان‌کاوی روبه‌رو هستم، کاری که خانم میلر با زبانی بسیار ساده و روان و به دور از اصطلاحات تخصصی نوشته و آقای امید سهرابی نیک آن را به همان روانی ترجمه کرده است. میلر در این کتاب کوچک با مادر باره حقیقت تلخی که در عمیق‌ترین بخش زندگی ما است صحبت می‌کند، بخشی که سال‌های سال است از دسترس خارج شده است: کودکی‌مان! در حدی که ما به طور معمول، خاطرات آن دوره را به صورتی خیلی شاد و سرخوشانه به یاد می‌آوریم و این می‌تواند حقیقت نداشته باشد. این نیروی سرکوب است که نمی‌گذارد بخش‌های دردناک و آسیب‌دیده را ببینیم، بخش‌هایی که سرکوب و نادیده گرفتن آن‌ها روی کیفیت زندگی امروز ما اثر گذاشته است، روی شخصیت ما، تصمیم‌های ما و ترس‌ها و دلهره‌های ما. در حقیقت، شاید عادت کرده‌ایم خاطرات تلخ را سرکوب کنیم. اکنون، به واسطه این کتاب، نشانه‌هایی پیدا می‌کنیم برای رفتن از روی نقشه‌ای که ما را به خود واقعی‌مان در دوران کودکی نزدیک می‌کند. شاید بتوانیم آن

دلهره‌های کودکی

نویسنده: آلایس میلر مترجم: امید سهرابی نیک

ایران دخت

غلامرضا آذری خاکستر نویسنده و مترجم

«سلطنت زرنگار» یکی از نخستین محصلان مدارس دخترانه مشهد

جست‌وجو در باره نخستین محصلان دختر در مدارس مشهد باعث شد ضمن بررسی اسناد و مدارک تاریخی، نشانی از دانش‌آموزان مدارس دخترانه مشهد در دهه اول قرن حاضر به دست آوریم. نخستین دختران دانش‌آموخته در مدارس دخترانه مشهد از اواسط دوره پهلوی اول در قسمت‌های مختلف به کار گمارده شدند. برخی از آن‌ها پس از پایان تحصیلات ابتدایی یا گرفتن گواهی‌نامه سیکل اول، به دلیل کمبود معلم زن در مشهد، به عنوان معلم یا ناظم در سایر مدارس دخترانه استخدام می‌شوند. سلطنت زرنگار از جمله دختران مشهد قدیم است که پس از بازگشایی مدارس دخترانه، به عنوان یکی از نخستین محصلان مدارس دخترانه، به فراگیری علم و دانش می‌پردازد و هم‌زمان با تحصیل، از حدود سال ۱۳۱۲ خورشیدی، در دبیرستان فروغ به عنوان ناظم مدرسه نیز استخدام می‌شود.

خانم سلطنت زرنگار در سال ۱۲۹۸ خورشیدی در چهارباغ، یکی از محلات قدیمی مشهد، به دنیا آمد. پدرش، ابوالقاسم زرنگار، کارمند بانک ملی شعبه مشهد بود. مادرش، بتول ملاتکه، از خانواده‌های قدیمی مشهد و خانه‌دار بودند. او به عنوان تنها فرزند خانواده، پس از پایان تحصیلات ابتدایی که در آن ایام برای خیلی از دختران مقدور نبود، وارد دبیرستان فروغ می‌شود و به دلیل جدیت در کارهای محول‌شده، مورد توجه مدیر مدرسه، خانم فروغ آذرخشی، قرار می‌گیرد. او از چهارده سالگی، پس از گرفتن گواهی سیکل اول، به عنوان ناظم و معلم در دبیرستان فروغ مشغول به کار می‌شود.

میترا فتوت، تنها دختر خانم زرنگار که از معلمان بازنشسته شهر محسوب می‌شود، ضمن یادآوری خاطرات گذشته، مطالعه و جدیت در کار را مهم‌ترین دغدغه مادرش می‌داند. «مادرم جدی و با پشتکار بود و از زمانی که یادم می‌آید، اغلب در حال مطالعه بود. در واقع، شازده فروغ مادر را تربیت کرد تا بعد از خودش، به راحتی مدرسه را اداره کند. زمانی که خانم فروغ به علت کمبود سن نمی‌توانست در مدرسه باشد، مدرسه فروغ که دخترهای اعیان و اشراف شهر در آن تحصیل می‌کردند، توسط مادرم اداره می‌شد.» سلطنت زرنگار در سال ۱۳۲۷ خورشیدی با محمدتقی فتوت، کارمند اداره اوقاف، ازدواج می‌کند که حاصل آن ۳ فرزند به نام‌های میترا، مهرداد و محمد است. فتوت پس از ازدواج، به اداره آموزش و پرورش منتقل می‌شود و ۳۳ سال در کلاس اول دبستان تدریس می‌کند.

بانو زرنگار مدتی نیز به عنوان ناظم و معلم در دبیرستان ایراندخت واقع در کوچه شاهین‌فر مشغول تدریس بود. پس از بازنشستگی نیز مدرسه ملی شهره را که در آن ایام دارای کودکان دبستان بود تاسیس کرد. این مدرسه در خیابان بهار قرار داشت و ۱۰ سال مدیریت آن را بر عهده داشت اما پس از مدتی، به علت بیماری، مدرسه را به آموزش و پرورش واگذار کرد.

خانم زرنگار پس از سال‌ها کار در امر تعلیم و تربیت دختران شهر مشهد، به علت بیماری و کمبود سن، در سال ۱۳۸۹ خورشیدی به رحمت ایزدی پیوست و در حرم مطهر به خاک سپرده شد.

افزایش روزافزون اعتیاد، طلاق، خودکشی، ناگهانی ناشی از سرطان و سکنه، ورشکستگی‌های اقتصادی مشاغل خانگی و کارخانه‌ای، افزایش مهارت تاب‌آوری و لزوم وجود یک زن تاب‌آور در کانون خانواده به عنوان همسر یا مادر را به نیاز ضروری برای کانون خانواده تبدیل کرده است

(۴)

شهربانو

لشکر فرشتگان تاریخ‌ساز

فراخوان مقاله کنگره «لشکر فرشتگان تاریخ‌ساز» منتشر شد. این فراخوان شامل حوزه‌های «فرهنگی و آموزشی»، «اجتماعی و روان‌شناختی»، «اقتصادی»، «سیاسی و بین‌المللی»، «حقوقی»، «دفاعی» و «رسانه و فضای مجازی» و «سلامت» است. آخرین مهلت ارسال چکیده مقالات تا دوم بهمن و ارسال اصل مقالات تا هفتم اسفند تعیین شده است. علاقه‌مندان می‌توانند به نشانی ۲۰۲ https://navideshahed.com/fa/forms/ مراجعه و برای دریافت اطلاعات جزئیات فراخوان اقدام کنند.

ضمیمه روزنامه شهرآرا صاحب‌امتیاز: شهردری مشهد مدیرمسئول و سردبیر: سید هادی فیاضی مسئول ضمیمه حمیده وحیدی